

NUMISMATISCHE KRING GRONINGEN

“VERENIGING VOOR VERZAMELAARS VAN MUNTEN, BANKBILJETTEN EN PENNINGEN”

<http://www.numismatischekring groningen.nl>

Kvk 40023907

Secretariaat: Dries Jannink
Havezathelaan 104, 9472 PZ
Zuidlaren T.: 050-4029218
secr@numismatischekring groningen.nl

Voorzitter: Kees Boele
Remmingaweg 48, 9751 VR
Haren T.: 050-5370110
vrz@numismatischekring groningen.nl

No. 2009. 2

Van de bestuurstafel

Na de jaarvergadering in januari is het nieuwe jaar echt begonnen. Het bestuur zit, zeker na het inmiddels traditionele diner bij de voorzitter thuis, vol met plannen voor 2009. Het meest markante zal de geboorte worden van ons kwartaalblad. De gebruikelijke maandelijkse nieuwsbrief van gemiddeld 4 pagina's is inmiddels zijn vijfde jaar ingegaan en functioneert goed. Maar het kan nog beter. Elk jaar tijdens Muntmanifestatie staan we naast onze Friese collega's en zien dan steeds weer hun prachtige kwartaalblad. Nu we binnen ons bestuur met Jan Hoogakkers een creatieve redacteur hebben gevonden én ons lid François Wehkamp bereid is de schrijverspool te versterken durven we het aan. Eind augustus, begin september kunt u het eerste exemplaar tegemoet zien. Voor de inhoud gaan we verder met een combinatie van zowel verenigingsnieuws als, hopelijk, lezenswaardige artikelen. Daarvoor hebben we natuurlijk ook jullie hulp nodig. De lay-out zal wel geheel gaan veranderen. En dan is er natuurlijk het kostenaspect. Het nieuwe kwartaalblad zal deels digitaal maar ook deels als papieren versie verschijnen. En daarvoor zullen adverteerders nodig zijn om dit financieel mogelijk te maken. Met onze ervaring in het werven van betaalde links op onze website gaan we ook deze uitdaging niet uit de weg.

OPGELET-----CONTRIBUTIE-----OPGELET-----CONTRIBUTIE-----OPGELET!!!!!!!!!!

Wilt u allen zo vriendelijk zijn de CONTRIBUTIE voor het jaar 2009 over te maken op RABO bankrekeningnr. [3219.57.423](https://www.rabobank.nl) t.n.v. Numismatische Kring Groningen te Zuidhorn.

Ze bedraagt opnieuw 16,- euro.

Een aantal leden hebben het voortouw al genomen, het overgrote deel van de leden doet dit natuurlijk in de maand februari.

Ik reken op u allen!!!!!! Klaas Veenstra, Penningmeester

Programma februari – mei 2009

Alle kringavonden beginnen om 20.00 uur, locatie: Gorechthuis, Hortuslaan 1 te Haren (niet bij de Hortus maar naast de Gereformeerde Kerk)

Alle kringavonden beginnen om 20.00 uur, locatie: Gorechthuis, Hortuslaan 1 te Haren (niet bij de Hortus maar naast de Gereformeerde Kerk).

20 februari 2009: Kredietcrisis in het Ottomaanse Rijk van Mahmud II

Kees Boele neemt u opnieuw mee in de oosterse wereld van het voormalige Ottomaanse Rijk. Passend bij de huidige periode van dreigende financiële crisis richt deze lezing de aandacht op de toenemende geldontwaarding en de daarop volgende monetaire crisis in Istanbul tijdens de regering van Sultan Mahmud II (1808-1839).

20 maart 2009: Gulden in beeld

Piet Reidinga presenteert een beeldende reis langs de historie van de Nederlandse gulden.

17 april 2009: Papieren noodgeld als spiegel van vier eeuwen geschiedenis.

Jan Hoogakker presenteert een stukje internationale geschiedenis met als uitgangspunt de numismatiek. Want in deze voordracht wordt de vraag beantwoord of er papieren noodgeld is uitgegeven dat ons iets verteld over de tijd waarin het verscheen. Met andere woorden: welk bankbiljet heeft ons waarom iets te vertellen? Uiteraard beginnen wij met de vaststelling wat is "nood" dan wel? En had deze "nood" altijd papieren noodgeld tot gevolg?

15 mei 2009: Kringveiling

Verslag jaarvergadering 16 januari 2009

0. *Opening door de voorzitter.* De voorzitter opent de jaarvergadering en heet de aanwezigen welkom. Er zijn voor vanavond drie afmeldingen van leden.
1. *Notulen jaarvergadering 18 januari 2008.* Hierover zijn ook geen vragen of opmerkingen.
2. *Verslag van de voorzitter over 2008.* Hierover zijn geen vragen of opmerkingen.
3. *Verslag van de secretaris.* Hierover zijn geen vragen of opmerkingen zodat het door de aanwezigen wordt goedgekeurd. Wel geeft de secretaris aan dat er bij de decemberbijeenkomst 12 leden aanwezig waren waarmee de gemiddelde opkomst bijna 14 per avond is. Ook is niet genoemd het bezoek dat een afvaardiging van het bestuur bracht aan de jubilerende kring Jacob Dirks. Een verslag ervan volgt nog.
4. *Verslag van de penningmeester.* De penningmeester geeft een toelichting van op cijfers en het ledenaantal. Door een aantal meevallers: weinig reiskosten van sprekers, één keer minder zaalhuur betalen en de verhoging van het opgeld van de veilingkavels is het positieve resultaat voor dit jaar € 281,49. Er ontstaat een discussie of we als vereniging een hogere rente kunnen krijgen op het spaartegoed door verandering van constructie of het vastzetten van het tegoed. De penningmeester gaat de mogelijkheden kijken.
5. *Verslag van de kascommissie.* De heren Piet Reidinga en Jan Hoogakker hebben de boeken gecontroleerd en als verantwoordelijk en kloppend beoordeeld. Ze vragen aan de vergadering om de penningmeester décharge te verlenen. Dit wordt hem

toegekend. Als nieuw lid van de kascie wordt Riemko Nijland benoemd. Die zal samen met Piet volgend jaar de boeken controleren. We zijn nog op zoek naar een reserve kascommissielid. Kandidaten kunnen zich melden en een oproep hiertoe volgt nog.

6. *Rooster van aftreden van de bestuursleden.* Aftredend is nu Riemko Nijland. Riemko is bestuurslid sinds januari 1975, nu dus 34 jaar. Hij volgde toen dhr. Maas op die wegens drukke werkzaamheden naar Veendam verhuisde en tussentijds aftrad. Riemko wordt gekenmerkt als een bestuurslid die zware vergaderingen met een kwinkslag kan doorbreken door een mededeling over een boek of een munt en altijd aanwezig is op de Kringavonden. Hij laat een leegte achter en zal gemist worden als bestuurslid. De voorzitter stelt voor om hem tot ere-lid te benoemen. Dit wordt met algemene stemmen aanvaard zodat de benoeming een feit is. Nijland bedankt de aanwezigen voor het ere-lidmaatschap maar verzoekt wel om jaarlijks een donatie te mogen blijven te doen. Hij gaf aan niet nóg een termijn te willen beginnen omdat hij dan 83 jaar oud zal zijn bij het einde van de termijn. En hij wil niet in "het harnas" van de functie sterven.

Door het aftreden van de vice-voorzitter is er een vacature opengevallen. Deze zal niet direct worden opgevuld omdat afgelopen herfst Jan Hoogakker al toetrad. Wel gaat het bestuur hiernaar op zoek. Belangstellenden kunnen zich hiervoor melden.

7. *Rondvraag en sluiting.*
Visitekaartje. De afbeelding zoals die op de achterzijde van de convo 1.2009 staat afgebeeld, is erg geschikt als visitekaartje. Dit goede voorstel wordt opgepakt.
Collegepenning. De relatiepenning zoals die op de site is afgebeeld blijkt een collegepenning te zijn. Dit wordt aangepast.
Ledenoverzicht. De penningmeester wijst nog op de ledenadministratie die in de laagste convo werd opgenomen met een ledenaanwas van ruim 10%.
Boek over vrijmetselarij. Hiervan kunnen belangstellenden een folder van meenemen.
jubileumboek NKG. Hiervan liggen er enkelen op tafel voor belangstellende leden.
Coinfair in Den Haag. Op 13 en 14 februari is er de jaarlijkse Coinfair in Den Haag. Voor enkele belangstellenden zijn er vrijkaartjes.

Leeuwendaalder met een historische klop – François Wehkamp

Recentelijk ben ik in het gelukkige bezit gekomen van een Friese Leeuwendaalder op

Hollandse voet geslagen in 1601. Normaal gesproken niet zo 'n bijzonder stuk, echter deze is geklopt met een Fleur de Lis.

Ik heb tot op heden alleen leeuwendaalder met deze klop gezien die geslagen zijn voor 1609. Alle op Hollandse voet.

(Dit is indirect een bevestiging van onderstaand verhaal). Deze stukken hadden echter ook nog een extra klop Davidster. De herkomst van deze klop is nog onduidelijk. Vermoedelijk moet een verklaring hiervoor in dezelfde hoek worden gezocht. Deze kloppen werden tot op heden toegeschreven aan de Levant. (Dit is een historische term voor een deel van West Azië met name het gebied direct ten oosten van de Middellandse Zee)

Mij is echter gebleken dat de Fleur de Lis Klop waarschijnlijk toegewezen kan worden aan Malta. Op Malta heerste de orde van de Johannieten. We kennen ze ook wel als de Hospitaalridders. Dit was het laatste Christelijke Bolwerk wat is overgebleven van de kruisvaart uit de Middeleeuwen en stond als een Bolwerk tegen het Ottomaanse Rijk. In 1565 nog hadden de Ottomanen onder Leiding van Suleyman De Grote geprobeerd de Orde van de Johannieten definitief te verdrijven van Malta met een bloedige oorlog als gevolg.

Graag neem ik u mee naar het jaar 1609. Nadat er diverse inwoners hebben geklaagd dat er valse Duitse en Hongaarse Daalders in de roulatie waren met een klop van de heersende Grootmeester (Klop Fleur de Lis) werd de tijd rijp geacht hiertegen actie te ondernemen. Een groot aantal valse munten in een zo 'n beperkte gemeenschap als Malta met zijn zeer belangrijke handelsfunctie in het Middellandse Zeegebied zou een grote bedreiging zijn voor de handelsfaciliteit waarvan het eiland grotendeels afhankelijk was. Tevens zou dit het vertrouwen in het gezag van de Orde van de Johannieten

ondermijnen, aangezien zij niet in staat worden geacht om het muntstelsel goed te handhaven en criminaliteit te bestrijden.

Deze valse Daalders waren afkomstig van in beslag genomen Turkse schepen, echter de klop is er op Malta zelf aangebracht om ze gangbaar te maken voor circulatie. Op 20 augustus 1609 werd door de Grootmeester per placcaat meegedeeld dat alle stukken ter controle aangeboden moesten worden en dat de valse stukken

zouden worden vernietigd. Tevens kregen twee van de ordeleden de opdracht om de personen op te sporen die de klop op de valse munten hebben aangebracht en deze te arresteren.

Na deze periode hebben meerdere Grootmeesters nog hun eigen wapen als klop op binnenlandse en buitenlandse munten gezet. O.a. ook op Florijnen. Zie hiervoor o.a. het boek van De Bruijn "De Florijn in al haar Facetten".

Bronnen

Prijslijst 178 G. Henzen Nr 845

Veiling catalogus Jacques Schulman N.V. 233 lotnr 80

Veiling catalogus Jacques Schulman N.V. 250 lotnr 72

Numismatic Chronicle 1

Twee maal twee is driehonderd en twee en dertig – Jan Hoogakkers

De gebroeders Jorissen in de 18^e eeuw.

DE JORISSEN- PENNING

Voorzijde: Vier deftig geklede grijsaards, staande voor het altaar, waarop een offervuur van dankbaarheid brandt. De voorste van de vier draagt een predikantenbef en lijkt de dankbaarheid in woorden uit te drukken. Uit een wolk, waarop het woord JEHOVA, schijnen stralen op het viertal neer. Op de afsnede heel flauw: C.F. Konse.F

Omschrift: *OPRECHTE DANKBAARHEID WORDT GOD HIER TOEGEWIJD*

Keerzijde: JACOBUS, THEODORUS, BERNARDUS en MATTHEUS JORISSEN 18 July 1767.

Omschrift: DRIE EEUWEN TIJDS EN TWEENDERTIG JAAR IS HET LEVEN VAN DIT DUBBEL BOEDER PAAR.

* Een altaar is een tafel waaraan rituele handelingen worden verricht zoals het brengen van offers aan geesten en goden.

* Alziend oog. Binnen het christendom komt het alziend oog voor als een verwijzing naar het oog van God dat waakt over de mensheid

De stempelsnijder. Carel Frederik. Konsé. Deze was stempelsnijder met een eigen atelier in Amsterdam en als schilder ingeschreven in het meester- boek van het st. Lucas of schildersgilde van 1758. Later wordt

hij wapengraveur genoemd, bv voor het maken van lakstempels. Meerdere penningen zijn van Konsé bekend. Naar schatting zijn van de Jorissen- penning 30 exemplaren aangemaakt.

Waarom werd deze penning geslagen. Op de datum 18 July zijn géén van de vier gebroeders jarig. Wel werd een zwager, woonachtig in Amsterdam, op die dag 75 jaar geleden gedoopt. Bekend is een gedrukt pamflet met daarop ter gedachtenisse der broederlijke samenkomst van de vier broers, nadat dezelfde den 30e van bloemaand MDCCCLXIV in hun stam- en geboorte huis te Wezel in huize de Molensteen aan de Veldstraat vergaderd waren geweest. Om zamen den Allerhoogste voor de van hem ontvangen weldaden te danken en van elkander naar het tijdelijke afscheid te nemen.

De familie Jorissen woonden van oudsher in Wezel, Nordrein- Westfalen nabij het huidige Ruhrgebied. Hier kreeg het echtpaar Derric Jorissen & Catharina Schlutter 11 kinderen. Een aantal weken uit naar Nederland. Een aantal beroepen die ik heb terug kunnen vinden zijn predikant, textielabrikant, advocaat, bakker/ schepen, medici en militairen. Van de tak van Theodoor zijn tot nu toe nog nazaten te vinden, oa in Groningen en Overijssel.

De afgebeelde broers waren op 18 juli:

Jacobus:	87 jaar en 7 ½ maand. Hij werd 92 jaar oud
Theodorus:	85 jaar en 6 ½ maand. Hij werd 90 jaar oud
Bernhard:	80 jaar en 4 ½ maand. Hij werd 88 jaar oud
Matthias:	<u>78 jaar en 5 ½ maand. Hij werd 88 jaar oud.</u>
Samen	330 jaar en 24 maanden ofwel 332 jaar.

De op de penning staande broeders:

5^e kind. **Jacob.** Was lakenhandelaar te Wezel. Twee keer getrouwd, kreeg 13 kinderen en leefde van 1679 tot 1771 en werd 92 jaar.

6^e kind. **Theodorus.** Was brouwer te Wezel. Krijgt 14 kinderen en leefde van 1682 tot 1771. werd 90 jaar oud.

8^e kind. **Bernhard.** Werd wijnkoper te Amsterdam. Trouwt 2 keer en kreeg 6 kinderen. Was oa bankier voor de oost en west Indische compagnie. Leefde van 1687 tot 1775. Bij zijn overlijden bleef er fl123,571.- over te verdelen.

9^e kind. **Ds Matthias**. Proponent * te Zoelen en later predikant te Rumpt, Geldermalsen, Wezel. Overlijd kinderloos. Leefde van 1689 tot 1777.

** Een proponent is iemand die getoetst werd of hij geschikt is om predikant te worden in de gereformeerde (later: hervormde) kerk*

Het Jorissen- fonds. Van een bestaand fonds werd op 10 februari en 30 mei 1768 het Jorissen- fonds opgericht door Ds Matthias. Zelf kinderloos gebleven en al weduwnaar was hij niet onbemiddeld. Hij wilde naast de incidentele hulp als predikant, ook iets meer systematischer hulp willen geven.

In de stichtingsakte schrijft hij.....dat hij ervaren heeft dat zowel ikzelf als vele andere familieleden, gedeeltelijk door de druk van de laatste oorlog gedeelte;ijk ook door andere tegenslagen en ongelukken zeer achteruit zijn gegaan. Mijn eigen familie is mij natuurlijk het naaste en verschillenden onder hen behoeven nu hulp en ondersteuning.*

Het kapitaal van deze stichting bestaat uit drie obligaties van 5850 Kleefse Rijksdaalders ad 4%. De begunstigden zijn een burgerweeshuis en een armenhuis in Wezel voor 20 rijksdaalders jaars. Daarnaast krijgt het arme studentenhuus 25 rijksdaalders jaarlijks. Aangetekend wordt verder dat voorkeur wordt gegeven aan een jongeling die lust heeft en bekwaam geoordeeld wordt om theologie te bestuderen. Verder wordt bepqqld dat afstammelingen van het stamouderpaar Derric & Catharina Jorissen- Schlutter voorrang krijgen bij de begunstigde instellingen.

**Zevenjarige oorlog: Oostenrijk, Saksen, Polen, Zweden en Rusland nemen het op tegen Pruisen en Engeland (1756-1763).*

De Republiek slaagt erin buiten de zevenjarige oorlog te blijven. Diplomatie maar ook zwakte lagen daaraan ten grondslag. (1756-1763).

Literatuur:

- De Nederlandsche Leeuw 1979 blz. 211 ev.
- Vervolge op Gerard van Loon (1861) deel VI nr 414
- A.J. Bemolt v Loghum Slaterus: Nederlandse Familiepenningen tot 1813 nr. 1224.

Onlangs gepubliceerd

Hervonden stad 2008, ISSN-nr. 1386 0208, 13de jaargang, (o.a. verkrijgbaar bij Stichting Monument en Materiaal, Westerbinnensingel te Groningen of bij de boekhandel) met een mijn artikel van Jan van der Wis over raadstekens van de stad Groningen, blz. 141-156.

Advertentie)

MUNTHANDEL A. SPOELDER

**in- en verkoop van munten, o.a. provinciaal en
koninkrijk**

HOOGEVEEN, tel. 0528-272634.